

Geliş Tarihi (Received): 15.02.2023

Kabul Tarihi (Accepted):17.07.2023

Araştırma Makalesi/Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin NANDA I Hemşirelik Tanılarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Determining Nursing Students' Attitudes Towards NANDA I Nursing Diagnoses

A.Tuğba YILDIZ¹

Özlem CEYHAN²

¹Arş.Gör. Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Kayseri, Türkiye

²Doç.Dr. Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Kayseri, Türkiye

Yazışmadan sorumlu yazar: A.Tuğba YILDIZ; tugba.8419@gmail.com

Alıntı (Cite): Yıldız AT, Ceyhan Ö. Hemşirelik Öğrencilerinin NANDA I Hemşirelik Tanılarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. YBH Dergisi. 2023;4(2):36-51

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı; entegre ve klasik hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin NANDA I tanılarına ilişkin tutum düzeylerini belirlemektir.

Yöntem: Nicel araştırma yönteminin tanımlayıcı deseni kullanılmıştır. Kayseri ilinde bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin farklı eğitim modelleri ile öğrenim gören, hemşirelik bölümlerinin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfa devam eden 384 hemşirelik öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan "Hemşirelik Öğrencilerini Tanılama Formu" ve "Hemşirelik Tanıları Hakkındaki Görüşler Ölçeği" (HTHG) ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistikler, ortalama, standart sapma, ranj, çarpıklık ve basıklık ile yapılmıştır. Çıkarımsal istatistiklerde, bağımsız örneklemler t-testi ve varyans analizi (one way ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin, %70.6'sı kadın, % 29.40'ı erkeklerden oluşmaktadır. Erkek öğrencilerin HTHG ölçek toplam puan ortalamaları kadın öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.001$).

Sonuç: NANDA hemşirelik tanılarına yönelik öğrencilerin çoğunluğunun yüksek, çok yüksek ve mükemmel düzeyinde tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik süreci; NANDA I hemşirelik tanıları; tutum; hemşirelik öğrencileri.

Abstract

Aim: The aim of this research; The aim of this study is to determine the attitude levels of students who receive integrated and classical nursing education towards NANDA I diagnoses.

Method: The descriptive design of the quantitative research method was used. The sample of the study consisted of 384 nursing students studying in the second, third and fourth year of nursing departments of state and foundation universities in Kayseri with different education models. The data were collected with the "Identification Form for Nursing Students" and the "Opinions on Nursing Diagnoses Scale" (HTHG) created by the researchers. In the analysis of the data, descriptive statistics were made with mean, standard deviation, range of scores, skewness and kurtosis. Independent samples t-test and one-way ANOVA were used in inferential statistics.

Results: 70.6% of the students were female and 29.40% were male. The mean HTHG scale total score of male students was lower than the mean score of female students, and the difference between them was statistically significant ($p<0.001$).

Conclusion: It was concluded that the majority of students had high, very high and excellent attitudes towards NANDA nursing diagnoses.

Keywords: Nursing process; NANDA I nursing diagnoses; attitude; nursing students.

Giriş

Hemşireler, insanların sağlığını koruma ve sürdürme, bakım verme, yetersizlik durumunda yardım etme rolünü üstlenen meslek üyeleridir. Hemşireler bakım verirken, hastanın sorununun tespit edilmesi, uygun girişimlerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi için hemşirelik tanılama sistemine yani “hemşirelik sürecine” göre uygulama yaparlar ⁽¹⁾. Ida J. Orlando, hemşirelik sürecinin kullanımını sağlayan ve önemini vurgulayan ilk kuramcıdır ⁽²⁾. Orlando'nun ‘Hemşirelik Süreci’ teorisi, eğitmenler, öğrenciler, hemşireler, hastalar ve meslektaşlarla çalışma ve öğrenme deneyimlerinin bir sentezidir. Bu teorinin kullanımı hemşirelik bakımını varsayımlara göre yapmaktan uzaklaştırmaktadır. Bir diğer faydası ise, hemşirelik sürecinin, hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde de kullanılabilir olmasıdır ⁽³⁾.

Hemşirelik teorik bilgisinin pratiğe dökülmesinde en önemli araç olan hemşirelik süreci, sağlıklı veya hasta bir bireyin sağlık bakım ihtiyaçlarının belirlenmesi ve kişiye özel bakım sağlanması için sistematik bir problem çözme yöntemidir. Problem çözme basamaklarını içeren hemşirelik süreci, veri toplama, tanılama, planlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır. Böylece hastaya holistik bir bakım vermeyi sağlamaktadır. Kaliteli hemşirelik bakımı, hasta gereksinimlerinin belirlenmesi ve tanınmasıyla gerçekleşecektir⁽⁴⁾.

Hemşirelik sürecinin tüm dünyada geçerli ortak standartlara dayalı olarak uygulanması hastaların güvenliği ve bakım sonuçlarının etkinliği açısından da oldukça önemlidir ⁽⁵⁾. Bunu sağlamak için Amerikan Hemşireler Birliği (American Nurses Association /ANA) 1973 yılında hemşirelik tanılarının ve sürecin kullanımını zorunlu kılmıştır. Aynı yıl, klinisyenler, eğitimciler, araştırmacılar uygulamada gözlemledikleri durumlara ilişkin sınıflandırma yapmak için bir araya gelip, klinikteki hemşirelerin kullandıkları hemşirelik tanıların güncel listesini gözden geçirmek ve geliştirmek için resmi bir organ olarak Kuzey Amerika Hemşirelik Tanıları Birliği’ni (North American Nursing Diagnosis Association/NANDA) kurmuşlardır. NANDA'nın amacı profesyonel hemşirelerin kullanımı için hemşirelik sürecini ve hemşirelik tanı terminolojisini geliştirmek olmuştur ⁽⁶⁾.

Günümüzde North American Nursing Diagnosis Association/NANDA I sınıflandırması ve süreci tüm dünyadaki hemşireler tarafından yaygın olarak kullanılmakta ⁽¹⁾, hemşireler tarafından standart bir hemşirelik dili sağlamaktadır ^(1,8-10). NANDA I hemşirelik tanılarının kullanımına ilişkin literatür incelendiğinde; hastanelerin hemşirelik sürecinde elektronik ortamı kullanmaya yönelik projeler geliştirdiği ve elektronik hemşirelik belgeleri içerisinde,

hemşirelik tanılarına yer verdiği görülmektedir ⁽¹¹⁻¹⁵⁾. Türkiye’de ise, teknolojik gelişimin sonucu olarak, hemşirelik süreci/ bakım planları ve hasta kayıtları bilgisayar ortamına 2000’li yıllarda aktarılmaya başlanmış ⁽¹⁶⁾, günümüzde aktif olarak kullanılması sağlanmıştır.

Birçok ülke geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin eğitim müfredatında da NANDA I hemşirelik tanılarını kullanmaktadır ⁽¹⁷⁾. Hemşirelik sürecini içeren derslerde anlatılan NANDA I hemşirelik tanıları, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sırasında karar vermelerini, bilinçli bakım vermelerini ve mesleklerine katkı sağladığına inanılmaktadır ⁽¹⁸⁾. Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim yapan hemşirelik okullarının tamamında hemşirelik süreci kullanılmaktadır. Öğrenciler hemşirelik sürecini derslerde, hemşirelik becerilerini gerçekleştirdikleri laboratuvarlarda ve klinik uygulamalar sırasında kullanmaktadır. Ancak yine de öğrencilerin hemşirelik sürecini öğrenmesi, benimsemesi, doğru hemşirelik tanısını koyması ve uygun hemşirelik girişimlerini belirlemede hala sıkıntılar yaşanmaktadır. Uysal ve arkadaşlarının ⁽¹⁹⁾ ikinci sınıf öğrencilerinin bakım planlarıyla ilgili yaptığı çalışmada, hemşirelik tanılarının belirlenmesinde yetersiz veri toplandığı, tıbbi tanı ile hemşirelik tanılarında karmaşa yaşandığı, semptom ve bulguların hemşirelik tanısı olarak kullanıldığı vurgusu yapılmıştır. Güner ve Terakye’nin ⁽²⁰⁾ hemşirelik son sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada da 192 öğrencinin % 21.9’unun tıbbi tanı ile hemşirelik tanısını ayırt edemediği tespit edilmiştir

Guedes’e ⁽²¹⁾ göre, hemşirelik öğrencilerinde NANDA I tanılarına yönelik olumlu tutum oluşturmak ve buna yönelik farkındalık oluşturmak önemli bir basamaktır. Geleceğin hemşireleri olacak hemşire öğrencilerin, NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik olumlu tutum geliştirmesi eğitim süreci içerisinde kazandırılmalıdır. Hemşirelik öğrencilerinin NANDA I hemşirelik tanılarına uyum sağlaması ile hasta merkezli/ holistik bakımın gerçekleşmesi mümkün olabilecektir. NANDA I tanılarına uyumun sağlanması ile bakımın kalitesi artmakta ve hasta bireylerin gereksinimi olan hemşirelik girişimlerinin planlanması sağlanmaktadır. Bu da henüz öğrencilikte hemşirelik tanılarına olumlu tutum geliştirmekle mümkündür. Uluslararası literatürde öğrenci hemşirelerin, hemşirelik tanılarına ilişkin tutumları, hemşirelik tanıları/ tıbbi tanı ayrımı, en sık kullanılan hemşirelik tanısı ve elektronik sistemlerinde hemşirelik tanılarını belirlemeye yönelik çalışmaların olduğu belirlenmiş ^(8,18), Türkiye’de ise genellikle hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanıları/ tıbbi tanı ayrımına yönelik araştırmaların yapıldığı saptanmıştır ^(19,20). Ancak hemşire öğrencilerin farklı eğitim yöntemlerine göre NANDA I hemşirelik tanılarının kullanımına ilişkin tutumlarını inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmada, farklı eğitim modelleriyle hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin NANDA-I hemşirelik tanılarına yönelik tutumları farklı değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi ve eğitim modeli vb.) açısından incelenerek, tutumun değişkenler açısından farklı olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırma Soruları

1. Klasik ve Entegre Eğitim Modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak fark var mıdır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyetleri arasında NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak fark var mıdır?
3. Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyleri (ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf) arasında NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak fark var mıdır?
4. Hemşirelik öğrencilerinin GANO ve NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak fark var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Deseni

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kayseri ilinde bulunan bir devlet ve bir vakıf üniversitesinin tüm hemşirelik bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfına kayıtlı toplam 820 öğrenci oluşturmuştur. Evreni oluşturan 540 öğrenci devlet üniversitesinde, 280 öğrenci vakıf üniversitesinde öğrenim görmektedir. Araştırma öğrencilerin NANDA I tanılarını hasta bakımında kullanmaya başladığı sınıf olan iki, üç ve dördüncü sınıflarda yapılmıştır. Çalışmada evrenden örneklem belirlenirken; kullanılacak olan, 20 maddelik ‘Hemşirelik Tanıları Hakkındaki Görüşler Ölçeği’nin madde sayısının 10 katı alınmış (200 öğrenci), araştırmaya katılmayı kabul eden 384 (256 devlet, 128 vakıf) öğrenci tabakalandırılarak belirlenmiştir.

Çalışmanın yürütüldüğü üniversitelerden birinin, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde 2005 yılından beri entegre eğitim sistemi uygulanmaktadır. Entegre eğitim sisteminde hemşirelik öğrencileri, sağlık eğitimiyle ilgili konuları teorik bilgi, tutum ve

becerileri içerecek şekilde basitten karmaşığa, sağlıktan hastalığa doğru öğrenmektedir. Öğrenme yöntemlerinde aktif öğrenme, problem çözme, vaka tartışmaları vb. yöntemleri kullanılmaktadır. Dersler modüller şeklinde işlenmekte, birinci sınıfta sağlık, insan, çevre kavramları, insanda temel organ sistemlerinin temel anatomi, fizyoloji ve histolojisi görülmektedir. İkinci ve üçüncü sınıfta hastalıklar sistemlere özgü işlenmekte, sisteme özgü hemşirelik uygulamaları öğretilmekte ve sistemlere özgü klinik uygulamalara çıkılmaktadır. Öğrenciler hemşirelik son sınıfta intörlük uygulaması kapsamında beş haftalık periyotlar şeklinde haftanın üç günü tam zamanlı olarak klinik uygulamaya çıkmaktadır. Çalışmanın yürütüldüğü diğer üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri 2013 yılından itibaren klasik sistemle eğitim görmektedir. Klasik sistemde hemşirelik öğrencileri, birinci sınıfın bahar yarıyılından itibaren teorik dersi izleyen laboratuvar/beceri uygulamaları ve klinik uygulamalarla başlamaktadır. Öğretim yöntemi olarak aktif öğrenme, bakım planı tartışma, vaka analizleri ve simülasyon teknikleri kullanılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; öğrencilerin sosyo- demografik özelliklerini belirlemek için, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş dört maddeden oluşan '**Öğrenci Bilgi Formu**' ve '**Hemşirelik Tanıları Hakkındaki Görüşler Ölçeği**' (HTHG) ile toplanmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan ölçek için Türkçe uyarlamasını yapan sorumlu yazarlardan gerekli izinler alınmıştır.

Hemşirelik Tanıları Hakkındaki Görüşler Ölçeği (HTHG): Lunney ve Krenz tarafından, 1994 yılında geliştirilen HTHG ölçeği, hemşire ve hemşirelik öğrencilerinin NANDA hemşirelik tanılarına yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılan 20 maddelik bir ölçektir. Bu ölçek, Osgood ve arkadaşları tarafından geliştirilen semantik farklılıklar tekniğini kullanmaktadır⁽²²⁾. Her öge, tanılama sürecinin karşıt özelliklerini temsil eden bir çift karşıt sıfattan oluşur. Her bir maddede, iki sıfat, 7 eşit mesafeye bölünmüş bir çizgiyle birleştirilmiştir. Bu puanların her birine birden yediye kadar bir puan verilir, dolayısıyla bir puan olumsuz sığata en yakın puana, yedi puan ise olumlu sığata karşılık gelir⁽⁸⁾. HTHG ölçeğinden alabilecek toplam minimum puan 20, toplam maksimum puan 140'tır. Bireyin ölçekten aldığı toplam puanın yüksek olması, hemşirelik tanılarına yönelik tutumunun olumlu olduğunu ifade etmektedir. Zaybak ve arkadaşları (2020) tarafından ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği çalışması yapılmış ve Cronbach'ın alfa değeri $\alpha = 0.95$ bulunmuştur⁽²³⁾. Veri toplama aracı olarak kullanılan HTHG'nin bu araştırmada

yeniden güvenilirliğine bakılmış ve Cronbach Alpha kat sayısı (n=384) $\alpha=0.91$ olarak ölçülmüştür.

Verilerin Toplanması

Çalışmada veriler gerekli izinler alındıktan sonra araştırmacı tarafından öğrencilerin klinik uygulamada olmadıkları, Aralık 2022- Ocak 2023 tarihlerinde toplanmıştır. Anket uygulaması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğrencilere çalışmanın amacı açıklanarak bu çalışmadan elde edilen verilerden herhangi bir not almayacakları ve eksiksiz doldurmalarının önemi anlatılmıştır. Her öğrenciye veri toplama araçları dağıtılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile veriler toplanmıştır. Her bir öğrencinin anketleri yanıtlanması yaklaşık 15-20 dakika arasında sürmüştür.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın verileri toplanmadan önce Etik Kurulu onayı (Karar No: 2022/7041), kurum izinleri alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılarak, betimsel ve çıkarımsal istatistikten yararlanılmıştır. Betimsel istatistik analizi ile hemşirelik öğrencilerinin tek faktörden aldığı toplam puanların her kategorik değişken düzeyinde normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Betimsel istatistikler, ortalama (mean), standart sapma (standard deviation), ranj (range of scores), çarpıklık (skewness) ve basıklık ile yapılmıştır. Çıkarımsal istatistiklerde, bağımsız örneklem t-testi ve varyans analizi (one way ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Öğrencilerin HTHG ölçeğinden alabileceği toplam minimum puan 20, toplam maksimum puan 140'tır. Dizi genişliği/ aralık sayısı hesaplanıp bu iki değer farkının ölçekteki cevap sayısına (yedili semantik farklılıklar ölçeği kullanıldığı için) yediye bölümüyle elde edilen değer (17,14) minimum değere eklenerek düzey aralıkları belirlenmiştir⁽³²⁾. (Dizi genişliği: En Yüksek Değer- En Düşük Değer = 140 – 20= 120) (Dizi Aralığı = Dizi genişliği / yapılacak grup sayısı = 120/7 = 17,14) formülü kullanılmış⁽³³⁾ ve aralık genişliği sınırları hesaplanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın verileri, yalnızca araştırmanın yapıldığı ildeki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerden toplandığı için genellenebilirliği sınırlıdır.

Bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin sosyo demografik özelliklerine göre HTHG Ölçek Toplam Puan Ortalamalarının dağılımı **Tablo 1**'de verilmiştir. Öğrencilerin, %70.6'sı kadın, % 29.40'ı erkeklerden oluşmaktadır. Erkek öğrencilerin HTHG ölçek toplam puan ortalamaları kadın öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük ve aralarındaki fark istatistiksel olarak ileri derecede anlamlıdır ($p<0.001$). Hemşirelik öğrencilerinden ikinci sınıfta olanların HTHG ölçek toplam puan ortalamaları en yüksek olup, sınıf ilerledikçe puan ortalamalarının düştüğü saptanmıştır. Gruplar arasındaki puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Öğrencilerin eğitim modellerine göre HTHG ölçek puanlarına bakıldığında Klasik eğitim modeli uygulayan bölümün puan ortalaması 99.85 ± 21.28 ile yüksek bulunmuş, ancak aradaki fark istatistiksel olarak anlamlılık göstermemiştir ($p>0.05$). Yüksek Öğretim Kurulu'na (YÖK) göre 4'lük sistemde genel akademik not ortalaması (GANO) 1-2.99 (100'lük sistemde= 30-76.43) olan öğrencilerin tutum puanı ortalamaları 88.16 ± 26.95 iken, 3-4 aralığında (76.66-100) GANO'su bulunan öğrencilerin tutum puanı ortalamaları 105.33 ± 23.20 olarak belirlenmiş ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p< 0.05$).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo Demografik Özelliklerine Göre HTHG Ölçek Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı

Sosyo Demografik Özellikler	n	%	HTHG* Ölçek Puan ortalamaları $\bar{x} \pm SD$	p
<u>Cinsiyet</u>				
Kadın	271	70.60	101.78±23.09	<0.001**
Erkek	113	29.40	89.82±30.94	
<u>Sınıf Düzeyi</u>				
İkinci sınıf	115	29.90	102,11±22.85	0.075***
Üçüncü sınıf	119	31.00	98,90 ±25.00	
Dördüncü sınıf	150	39.10	94,80 ±29.06	
<u>Eğitim Modeli</u>				
Klasik Model	143	37.20	99.85 ±21.28	0.36**
Entegre Model	241	62.80	97.32± 28.71	
<u>GANO</u>				
1-2.99	160		88.16±26.95	0.014**
3-4	224		105.33±23.20	

*Hemşirelik Tanımları Hakkındaki Görüşler Ölçeği

** Bağımsız örneklem t-testi

*** Varyans analizi

Hemşirelik öğrencilerinin HTHG ölçek maddelerine ilişkin puan ortalamaları **Tablo 2**'de gösterilmiştir. Puan ortalamalarında, yanıtların çoğu 3.5 (en az 1- en fazla 7 puan) orta noktasının üzerindedir. En yüksek tutum puanlarının, NANDA hemşirelik tanımlarının **“Önemli”** (Ortalama= 5.24; Standart sapma=1.84) ve **“Konuyla İlgili”** (Ortalama=5.19; Standart sapma=1.80) başlığında olduğu saptanmıştır. İkinci sırada ise, **“Yardımcı”, “Olumlu”, “Değerli” ve “Kabul edilebilir”** olduğu görülmektedir. En düşük tutum puanının ise NANDA hemşirelik tanımlarını kullanmanın **“Kolay”** maddesinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin HTHG Ölçek Maddelerine İlişkin Puan Ortalamaları

	Ölçek Maddeleri	Puan Ortalamaları	Standart Sapma
1.	Net	4.83	1.53
2.	Gerçekçi	4.95	1.64
3.	Hoş	4.77	1.68
4.	Güçlü	4.64	1.67
5.	Değerli	5.14	1.74
6.	Olumlu	5.16	1.70
7.	Mantıklı	4.86	1.93
8.	Rahat	4.46	1.70
9.	Kolay	4.15	1.72
10.	Anlamlı	4.91	1.75
11.	Yardımcı	5.17	1.69
12.	Geçerli	5.00	1.72
13.	Manâlı	5.05	1.79
14.	Memnuniyet veren	4.85	1.71
15.	Yaratıcı	4.55	1.75
16.	Uygun	5.05	1.65
17.	Kabul edilebilir	5.11	1.79
18.	İyi	5.10	1.77
19.	Konuyla ilgili	5.19	1.80
20.	Önemli	5.24	1.84

Madde puanları 1 (en düşük tutum) ile 7 (en yüksek tutum) arasında değişmektedir .

Tablo 3'te hemşirelik öğrencilerinin NANDA I hemşirelik tanımlarına yönelik puan düzeyleri verilmiştir. Elde edilen verilere göre NANDA hemşirelik tanımlarına yönelik öğrencilerin %65.09'unun yüksek, çok yüksek ve mükemmel düzeyinde tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik tutum puanlarına ilişkin düzeyleri

Düzyer	n	%
Kötü	13	3.38
Çok Düşük	18	4.68
Düşük	32	8.33
Orta	71	18.48
Yüksek	111	28.90

Tartışma

Hemşirelik tanılarının hasta bakımında kullanımı bakımın kalitesini artırmakta, hasta memnuniyetini yükseltmekte ve sonuç olarak hastalıklara bağı mortalite ve morbidite oranlarının düşmesine de katkı sağlamaktadır. Hemşirelik tanılama sistemi ile bakım vermeye yönelik çalışanlar ve öğrenciler tarafından olumlu bir tutum olması ise profesyonelleşme sürecinde hemşirelik mesleği için önemli bir adımdır. Hemşirelik öğrencilerinin NANDA I hemşirelik tanılama sürecine yönelik tutumlarının incelendiği bu çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun tutum düzeylerinin yüksek ve mükemmel düzeyde olduğu belirlenmiştir. Abed El Rahman ve arkadaşlarının⁽⁸⁾ yaptığı çalışmada; tutum puan ortalaması 100.50 olarak hesaplanmış ve NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik tutum düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Brezilya’da hemşirelik öğrencileri ve profesyonel hemşirelerle yapılan çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin NANDA I tanılarına yönelik tutum puanları, profesyonel hemşirelere göre daha yüksek bulunmuştur⁽²⁴⁾. Karaca ve Aslan’ın⁽²⁵⁾ hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tanılarını öğrendiği bir dersin, hemşirelik tanılarını algılamadaki etkisini incelediği araştırmada; hemşirelik tanıları ile ilgili dersi alan öğrencilerin hemşirelik tanılarına karşı olan algısının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulguları literatürle benzerlik göstermektedir.

Klasik ve entegre hemşirelik eğitimi modelleri Türkiye’ye özgü modellerdir. Türkiye’de 1999 yılından bu yana çeşitli üniversitelerin hemşirelik bölümü lisans eğitiminde entegre model kullanılmaya başlanmıştır⁽²⁶⁾. Bu eğitim modelleri hemşirelik mesleğine özgü dersleri dönemlik ya da birbiri içerisinde bir bütün olarak işlemektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre klasik ve entegre eğitim alan öğrencilerin NANDA I hemşirelik tanılarına karşı olan tutum puanları benzer bulunmuştur. Hemşirelik sürecinin, problem çözme basamaklarını içeren bir süreç olduğu düşünüldüğünde ve her iki eğitim modelinde de probleme dayalı öğrenmenin kullanılması öğrencilerin temel hemşirelik eğitim modeli ne olursa olsun tanılama sürecinde

ortak bir bakış açısıyla yaklaşabildiğini göstermektedir. Ayrıca Türkiye'deki tüm hemşirelik bölümlerinde hasta bakımında tanılama süreçleri ile öğrencilere bakım verdirilmesi sağlanmaktadır. Hemşirelik bölümü çekirdek programı dahilinde okulların program müfredatlarını oluşturmaları da öğrencilerin benzer bakış açısıyla mezun olmalarının bir nedeni olarak düşünülebilir.

NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik hemşirelik bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve kadın öğrencilerin daha yüksek tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Ogunfowokan ve arkadaşlarının ⁽³³⁾ NANDA I hemşirelik tanılarına algı ile yaptığı bir çalışmada erkek ve kadın öğrenciler arasında fark bulunmamıştır. Bu çalışmanın aksine, Arnavutluk'ta hemşirelerle yapılan bir çalışmada (2017), klinik standartlarda hemşirelik bakımını iyileştirme ve geliştirme işlevinde tanıları kullanmanın yararlarına ilişkin tutumlar erkek hemşirelerde daha yüksek bulunmuştur ⁽²⁸⁾. Literatürde cinsiyetin tutuma ilişkin etkisi farklılık göstermektedir. Bu çalışmada ise kadın öğrencilerin yüksek tutuma sahip olması Türkiye'de hemşirelik bölümünü daha fazla kadın öğrencilerin tercih etmesinden ve kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik hemşirelik öğrencilerinin tutum düzeyleri ile sınıf düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ancak sınıf düzeyi arttıkça tutum puanları düşmektedir. Benzer şekilde, Abed El Rahman ve arkadaşları ⁽⁸⁾ da hemşirelik bölümünde eğitime devam eden ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileriyle araştırmasını gerçekleştirmiş, sınıf düzeyi ile hemşirelik tanılarına ilişkin tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulmamıştır. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin tutumlarına ilişkin yapılmış yeterli sayıda çalışma bulunmaması nedeni ile bulgular sınırlı olarak tartışılmıştır.

NANDA I hemşirelik tanılarına yönelik öğrencilerin tutum düzeyleri ile GANO'ları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Genel akademik not ortalaması yüksek olan öğrencilerin tutum düzeyleri yüksektir. Literatürde genellikle öğrencilerin GANO ile yaşam tarzı, sınav kaygısı ya da öğrenme stilleri arasında ilişkisine bakılmış olup ⁽²⁹⁻³¹⁾ NANDA hemşirelik tanısı ile GANO düzeylerini inceleyen bir veri saptanmamıştır. Bu çalışmadan elde edilen genel akademik not ortalaması yüksek olan öğrencilerin yüksek düzeyde tutum sergilemeleri hemşirelik mesleğini içselleştirmelerinden kaynaklanabileceğini düşündürmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin NANDA I hemşirelik tanılama sürecine yönelik tutumlarının yüksek olduğu, eğitim modelinin ve sınıf düzeyinin tutumlarını etkilemediği, cinsiyetin ve genel akademik not ortalamalarının tutum üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda tutumun duyuşsal bir kavram olması nedeniyle nitel çalışmaların yapılması, hemşirelik öğrencilerinde hemşirelik tanılarına özgü olumlu tutum oluşturulması ve devamlılığının sağlanması için eğitim esnasında uygun eğitim yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Yazar Katkıları: Fikir/Kavram (ATY, ÖC), Çalışma Tasarımı (ATY, ÖC), Denetleme/Danışmanlık (ÖC), Veri Toplama (ATY), Veri Analizi ve Veri Yorumlama (ATY), Tabloların oluşturulması (ATY, ÖC), Literatür Taraması (ATY), Makalenin Yazımı (ATY, ÖC), Başvuru öncesi son kontrol (ATY, ÖC).

Kaynakça:

- 1- Lunney, M. Use of critical thinking in the diagnostic process. International Journal of Nursing Terminologies and Classifications. 2010; 21(2): 82-88.
- 2- Faust, C. Orlando's deliberative nursing process theory: A practice application in an extended care facility. Journal of Gerontological Nursing. 2002;(7):28.
- 3- Hiçdurmaz, D. Hemşirelik Süreci Teorisi.Hemşirelik Teori ve Modelleri. 1. Baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık;2017. p. 258-284.
- 4- Lee, T. T. Nursing diagnoses: factors affecting their use in charting standardized care plans. Journal of Clinical Nursing, 2005;14(5): 640-647. doi:10.1111/j.1365 2702.2004.00909.x
- 5- Saranto, K., Kinnunen, U. M., Kivekäs, E., et al. Impacts of structuring nursing records: a systematic review. Scandinavian Journal of Caring Sciences, 2014;28(4), 629-647. doi:10.1111/scs.12094

- 6- Kapucu, S, Akyar, İ., Korkmaz, F. Hemşirelik Tanıları El Kitabı. 11. Baskı Pelikan Yayınevi; 2018. p.3-5.
- 7- Vicdan, A. K., Karabacak, B. G., & Alpar, Ş. E. Classification of 2012-2014 NANDA-I Nursing Diagnostics Using the Nursing Model Based on Activities of Living. Journal of Human Sciences. 2015;12(2), 1626-1636.
- 8- Abed El Rahman, M., Al Kalaldehy, M. T., & Malak, M. Z. Perceptions and Attitudes Toward NANDA-I Nursing Diagnoses: A Cross Sectional Study of Jordanian Nursing Students. International Journal of Nursing Knowledge. 2017;28(1), 13-18. doi:10.1111/2047-3095.12100.
- 9- Herdman, T. H., & Kamitsuru, S. (Eds.). (2014). NANDA International Nursing Diagnoses: Definitions and Classification. Oxford, Wiley- Blackwell.2014: p.92-93
- 10- Rutherford, M. Standardized nursing language: What does it mean for nursing practice? Online Journal of Issues in Nursing. 2008;13(10).
- 11- Hariyati, R., Sri, T., Handiyani, H., Rahman, L. A., & Afriani, T. Description and Validation of Nursing Diagnosis Using Electronic Documentation: Study Cases in Mother and Child Hospital Indonesia. The Open Nursing Journal. 2020;14(1). doi: 10.2174/187443460201401030
- 12- Häyrynen, K., Lammintakanen, J., & Saranto, K. Evaluation of electronic Nursing documentation—Nursing process model and standardized terminologies as keys to visible and transparent nursing. International Journal of Medical Informatics. 2010; 79(8), 554-564. doi:10.1016/j.ijmedinf.2010.05.002
- 13- Müller-Staub, M., Lavin, M. A., Needham, I., & van Achterberg, T. Meeting the criteria of a nursing diagnosis classification: Evaluation of ICNP®, ICF, NANDA and ZEPF.

International journal of nursing studies. 2007;44(5):702-713. doi:
10.1016/j.ijnurstu.2006.02.001.

14- Pobocik, T. Using an educational electronic documentation system to help nursing students accurately identify patient data. International journal of nursing knowledge. 2015;26(1), 26-34. doi:10.1111/2047-3095.12032.

15- Santos, CTD, Barbosa, FM, Almeida, TD, Vidor, ID, Almeida, MDA, & Lucena, ADF. Clinical evidence of the nursing diagnosis Adult pressure injury. Journal of the USP School of Nursing. 2021; 55 . doi:0.1590/1980-220X-REEUSP-2021-0106

16- Ay, F. Uluslararası elektronik hasta kayıt sistemleri, hemşirelik uygulamaları ve bilgisayar ilişkisi. Gülhane Tıp Dergisi.2009; 51(2), 131-136.

17- Erdemir, F., Karaca, T. Hemşirelik Tanıları Uygulamaları ve Türkiye'deki Durum.Turkiye Klinikleri J Surg Nurs-Special Topics.2016;2(1):9-14.

18- Noh, H. K., & Lee, E. Relationships Among NANDA I Diagnoses, Nursing Outcomes Classification, and Nursing Interventions Classification by Nursing Students for Patients in Medical Surgical Units in Korea. International Journal of Nursing Knowledge. 2015;26(1), 43-51. doi:10.1111/2047-3095.12044.

19- Uysal, N., Arslan, G. G., Yılmaz, İ., & Alp, F. Y. Hemşirelik ikinci sınıf öğrencilerinin bakım planlarındaki hemşirelik tanıları ve verilerin analizi. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2016;3(1), 139-143.

20- Güner, P., & Terakye, G. Hemşirelik yüksekokulları son sınıf öğrencilerinin hemşirelik tanılarını belirleyebilme düzeyleri. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2000;4(1), 9-15.

- 21- Guedes, E. D. S., Turrini, R. N. T., Sousa, R. M. C. D., Baltar, V. T., & Cruz, D. D. A. L. M. D. Atitudes dos profissionais de enfermagem relacionadas ao Processo de Enfermagem. Revista da Escola de Enfermagem da USP, 46(SPE) 2012; 130-137.
- 22- Osgood, C. E., Suci, G. J., & Tannenbaum, P. H. The measurement of meaning. University of Illinois Press; 1957. p.47.
- 23- Zaybak, A., Güna İsmailoğlu, E., Erol, A., & Özdemir, H. Hemşirelik Tanıları Hakkındaki Görüşler Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences. 2020; 12(4). doi: 10.5336/nurses.2020-74725.
- 24- Oliva, A. P. V., Lopes, D. D. A., Volpato, M. P., & Hayashi, A. A. M. Atitudes de alunos e enfermeiros frente ao diagnóstico de enfermagem: attitudes of nurses and nursing students. Acta Paulista de Enfermagem. 2005;18(4), 361-367.
- 25- Karaca, T., & Aslan, S. Effect of 'nursing terminologies and classifications' course on nursing students' perception of nursing diagnosis. Nurse Education Today. 2018;67, 114-117. doi:10.1016/j.nedt.2018.05.011.
- 26- Toraman, A. U., Temel, A. B., Kalkım, A., & Balyacı, Ö. E. Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik tutum ve farkındalıkları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi.2013;6(3), 132-138.
- 27- Kamberi, F. Knowledge and attitudes of nurses toward the use of nursing diagnosis in clinical practice. Eastern-European Journal of Medical Humanities and Bioethics. 2018; 2(2), 43-55.
- 28- Dawood, E., Al Ghadeer, H., Mitsu, R., Almutary, N., & Alenezi, B. Relationship between Test Anxiety and Academic Achievement among Undergraduate Nursing Students. Journal of Education and Practice. 2016;7(2), 57-65.

- 29- Heidari, M., Borujeni, M. B., Borujeni, M. G., & Shirvani, M. Relationship of lifestyle with academic achievement in nursing students. *Journal of Clinical and Diagnostic Research: JCDR*. 2017;11(3), JC01. doi:10.7860%2FJCDR%2F2017%2F24536.9501.
- 30- Vizeshtar, F., & Torabizadeh, C. The effect of teaching based on dominant learning style on nursing students' academic achievement. *Nurse Education in Practice*. 2018;28, 103-108. doi:10.1016/j.nepr.2017.10.013.
- 31- Tekin, H. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayıncılık; 2002.
- 32- Öztürk, Ç. Ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterlilikleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2004; 5(2), 75-83.
- 33- Ogunfowokan, A. A., Oluwatosin, A. O., Olajubu, A. O., Alao, O. A., & Faremi, A. F. Student nurses' perceived use of NANDA-I nursing diagnoses in the community setting. *International Journal of Nursing Knowledge*. 2013; 24(1), 37-43.